

BABEL

Ik ben ervan overtuigd: de toren van Babel staat hier, in onze lage landen. Niet de echte toren natuurlijk, hoewel ik die ook wel eens had willen zien. Hoe zat dat ook alweer met Babel? Na de zondvloed sloot God een verbond met Noach, waarin hij beloofde dat hij niet nog eens zo'n ramp zou laten gebeuren en waarin hij de mensen de opdracht gaf zich te verspreiden en de aarde te vullen met nakomelingen. Maar het ging al snel mis. De mensen bleven toch bij elkaar

FOTO: G. VERSCHOOR

wonen en stichtten een stad in wat nu Zuidoost-Irak is. Daar wilden ze een toren bouwen die tot de hemel reikte, om hun eenheid te tonen en roem te vergaren, de toren van Babel. Om te voorkomen dat de mensen te hoogmoedig, te trots of te machtig zouden worden, kwam God naar de aarde en zaaide verwarring in de taal, zodat de mensen elkaar niet meer verstonden. De Babylonische spraakverwarring was geboren. Volgens een andere lezing van hetzelfde verhaal, kon God niet verdragen dat de mensen zo goed konden samenwerken aan die toren en stichtte hij daarom de verwarring; een erg ongoddelijke houding lijkt me. Hoe dan ook, voor rest van onze dagen hebben we te maken met de vloek van Babel.

En zo kon het gebeuren: Rosier des chiens, Eglantier commun, Hunds-Rose, Dog rose, Rosa de cão, Koer-kibuvits, Stenros, ... of in het wetenschappelijk ook nog *Rosa sylvestris alba cum rubore*, *folio galbro*, *Rosa sylvestris inodora seu canina* en meer van dat fraais. Raak daar maar wijs uit! Communicatie wordt erg moeilijk met die Babelse vloek.

Toen kwam daar de verlichte Zweedse geest Carolus Linnaeus (1707-1778) en schiep rationele orde in de chaos. Hij verdeelde de planten en dieren in logische categorieën en gaf aan elke soort een tweedelige Latijnse naam. Gevonden! *Rosa canina*, Hondsrös. Babel overwonnen! De schepping in hokjes gestopt. Iedereen, van Est tot Portugees weet nu welke soort bedoeld wordt.

Maar Babel keert terug. In principe hoeven deze Latijnse namen niet te veranderen. Linnaeus beschreef tijdens zijn leven zo'n 9.000 soorten, een fractie van wat er bestaat. Er was nog heel wat werk aan de winkel en om niet terug te vervallen in de vroegere chaos, moesten er regels komen. Wat is een geldige naam? Wanneer kun je een naam veranderen? Hoe splits je een geslacht op? Dit alles wordt geregeld in de *International Code of Nomenclature for algae, fun-*

gi, and plants (ICN). Een van de belangrijkste regels is het prioriteitsbeginsel: de eerste naam die op een geldige manier gegeven is, wordt de erkende. Linnaeus' *Species plantarum* uit 1753 geldt als het officiële beginpunt van de binominale nomenclatuur voor planten. Belangrijk(er?) is ook dat iedereen zijn eigen naam of initialen achter de nieuwe plantennaam mag zetten. Namen veranderen dus wel eens. 'Nieuw wetenschappelijk inzicht' is daarbij een van

de voornaamste drijfveren.

En zo kon het gebeuren: *Carex cinerea* Pollich 1777, *Carex curta* Goodenough 1794, *Facolos curta* (Goodenough) Raf. 1840, *Onkerma badia* (Persoon) Raf. 1840, *Vignea cinerea* (Pollich) Dostál 1984, ... en nog 17 meer, waaronder de huidige *Carex canescens*, de naam die Linnaeus ooit gaf. Wie raakt daar nog wijs uit? Iedereen wil zijn naam achter 'zijn' wetenschappelijke bevinding zien. Babel ging toch over hoogmoed?

Gelukkig hebben we nog Nederlandse namen. Gevonden! Zompzegge. Iedereen, van Groningen tot Kortrijk weet over welke soort we het hebben. Babel weer overwonnen, lokaal dan toch.

Maar Babel keert terug. Chaos is onuitroeibaar, hoogmoed nog minder. En zo kon het gebeuren. Meiklokje? Oh, je bedoelt Lelietje-derdalen, want het is toch geen klokje? Neen, maar het is ook geen lelie, hij groeit niet in dalen, maar bloeit wel in mei. Toch moet het in het officieel herbarium die tweede naam zijn. Zwarte gifbes? Oh, je bedoelt Christoffelkruid want, ... ik weet niet waarom die plant ooit naar St.-Christoffel genoemd is, maar die zwarte bessen zijn wel giftig. De officiële herbariumtaal volgt niet. Margriet werd Gewone margriet en Gagel werd omgedoopt tot Wilde gagel. En mijn niet eens zo oude flora kon weer eens de papiermand in. Wat is het volgende? Dat alles weer gaat veranderen, zoveel is duidelijk. Het DNA-onderzoek is volop aan de gang, dus zijn hoogstwaarschijnlijk een aantal oude vertrouwde namen ook niet meer veilig. Of is de ultieme bedoeling het ontstaan van een nieuwe tak van de wetenschap: synoniemenkunde of, meer ijdel nog, namenarcheologie? Misschien hangt er wel een hoogleraarschap aan vast!

MARTINE LEJUNE